

SERMO XLIX.

In die Paschæ V.

Habes hunc sermonem in Bibl. Ædil., cod. x, fol. 31 b, de quo satis dictum est. Accedere videtur hæc homilia ad Origenis methodum et dictionem. Sit in appendice post præcedentem, cum numero in die Paschæ XVI.

SYNOPSIS.

I. Quomodo vetus Pascha celebrabatur. II. Christus verus agnus paschalis, cujus sanguine salvatur homo, et carne nutritur. III. Cum pœnitentia et bonis operibus accedendum. IV. Agnoscenda Christi divinitas, simul et humanitas. V. Vitia restringenda, mandataque Dei festinanter adimplenda. VI. Sic pervenitur ad veram felicitatem.

I. AUDISTIS, fratres charissimi, quod ille sapiens Architectus, vas electionis, veritatis prædicator, et doctor universi mundi, et turris fortitudinis Sion, nobis prædicavit quomodo in nostro Pascha Agnus immolatus est. Pensare ergo debemus, fratres, quid de Pascha Lex loquatur, ut videamus subtilius, an de Christo dicta videantur. Moyses quippe ait: « Sument de sanguine agni, et ponent super » utrumque postem, et in superliminaribus domorum, in » quibus comedent illum, et edent nocte illa carnes assas » igni. Caput cum pedibus ejus et intestinis vorabitis, nec » remanebit ex eo quidquam usque mane. Si quid residuum

» fuerit, igne comburetis¹. » Ubi et additur: « Sic comedetis illum: renes vestros accingetis, et calceamenta habebitis, habentes baculos, et comedetis festinanter². » Hæc autem cuncta magnam ædificationem pariunt.

II. Quis namque sit sanguis agni, non audiendo, sed bibendo didicimus; qui sanguis super utrumque postem ponitur, quando non solum ore corporis, sed cordis recipitur. In utroque enim poste sanguinem agni ponimus, quando sacramentum passionis illius mente et corpore digne suscipimus. Ideo in superliminaribus domorum poni debet. Et quid est, fratres, domus? nisi mens nostra designatur, cujus domus superliminare est ipsa intentio, quæ præeminet actioni? Qui igitur intentionem suæ cognitionis ad imitationem Dominicæ passionis dirigit, in superliminare (1) domus sanguinem agni ponit. In nocte quippe agnum comedimus, dum in sacramento Domini passionis corpus accipientes, adhuc invicem nostras conscientias non videmus; quæ tamen carnes igne assandæ sunt, quia dissolvuntur carnes quas decoxerit aqua; sed si assantur, roborantur. Sic enim carnes nostri Redemptoris assatæ fuerunt in ara crucis, et aruerunt tanquam testa³. Quid namque testa, nisi molle lutum? Sed igni ponitur, ut solidetur. Virtus ergo humanitatis Christi, velut testa exaruit, quia ab igne passionis usque ad virtutem incorruptionis crevit.

III. Sed sola Redemptoris nostri percepta sacramenta ad veram puritatem mentis non sufficiunt, nisi et bona opera conjungantur. Quid enim prodest homini corpus Domini percipere, et mores malos non corrigere? Ideo subdit: « Azymos panes cum lactucis agrestibus⁴. » Vere azymos panes illi comedunt qui recta opera sine vana gloria faciunt. E fermento namque Deo sacrificium immolat qui sacrificium de rapina parat, vel qui sacrificium Deo cum

¹ Exod. xii, 7, et seqq. — ² Ibid. xi. — ³ Psal. xxi, 16. — ⁴ Exod. xii, 8.

(1) Cod. non habet in.

odio ministrat, vel cum intentione redeundi ad peccata consistit. Tales vero comedunt panem supramodum fermentatum, de quo ait Apostolus: « Modicum fermentum totam massam corrumpit¹, » quia « Qui peccat in uno factus est omnium reus². » Attendite igitur, fratres, a tali fermento Pharisæorum, ne cum eisdem demergamini in profundum maris. Lactucæ vero agrestes valde amaræ sunt, quæ apud Romanos indivia (*sic*) nuncupantur; carnes vero agni cum lactucis agrestibus edendæ sunt. Et quid per lactucas, fratres, nisi amara pœnitentia designatur? Hæ enim lactucæ corpus refrigerant, sed et pœnitentia animam purgat; lactucæ hepares emundant, sed et pœnitentia animam lætificat. Comedendus est igitur agnus cum lactucis agrestibus, ut ipsum digne sumere valeamus.

IV. Sed agni caro nec cruda sumenda est, nec cocta in aqua, quia ipse Redemptor noster nec purus homo existimandus est, nec per humanam sapientiam qualiter incarnari potuit est disputandum. Hoc autem volens Arianus investigare, inter cætera mala, dixit factam esse animam hominis ex substantia Dei; quod falsum esse omnino putamus; nam Dei substantia non mutatur, anima vero hominis de bono in melius, et de malo in pejus quotidie mutari videmus. Pereat intentio illa, quæ in sacra Scriptura fundatur (1), scilicet: « Spiravit in faciem ejus³. » Licet enim Deus in faciem hominis inspiraverit, hunc (2) flatum in eum posuit, non tamen anima de substantia Dei est, sed infundendo creatur, et creando infunditur (3). Nolite ergo sapere, nisi in quantum necesse est sapere. Omnis enim qui Incarnationis mysterium (4) juxta humanam sapientiam quærit et studet investigare, carnes in aqua vult coquere,

¹ 1 Cor. v, 6. — ² Jacob. ii, 10. — ³ Gen. ii, 7.

(1) Id est fundari dicitur, quam hæretici in sacra Scriptura fundare frustrantur. — (2) Cod. hoc flatum. — (3) Sic evidenter legendum; cod. male in creando creatur, et creando informatur. — (4) Cod. male ministerium, et sic deinceps pluries.

et dispensationis ejus mysterium per vanam scientiam penetrare, ad quam attingere non potuerunt naturales philosophi, sed aperta fuit humilibus piscatoribus. Homo (1) igitur, fratres, per mundanam sapientiam profunditatem Incarnationis penetrare non præsumat, sed assas carnes ejus comedat, ut dispensari omnia per Spiritûssa ncti potentiam sciat: de quo adhuc recte subjungitur: « Caput cum pedibus et intestinis vorabitis⁴. » Caput enim agni vorare est divinitatem ejus percipere: pedes vero vorare, est vestigia ejus humanitatis amando et imitando perquirere. Quid etiam per intestina, nisi verborum illius occulta et mystica mandata, quæ tunc voramus, cum verba vitæ cum aviditate sumimus? Sed quia nullus sufficit, ut omne sacrum eloquium intelligere possit, et mysterium sacrarum Scripturarum penetrare: « Sed si quid ex eo remanserit, igne comburetur²; » tunc enim vere si quid ex agno remanet, comburimus, quando hoc quod de mysterio Trinitatis intelligere et penetrare non possumus, potentia sancti Spiritûs, qui ignis est, humiliter reservamus: vere hoc quis (2) igni tradit, quando Spiritui sancto reservat.

V. « Sic enim comedetis illum: Renes vestros accingetis³. » Et quid est renes accingere, nisi lumbos restringere? Ideo qui agnum comedere cupit, primo renes præcingere debet, ubi est continua pugna, sed raro satis victoria. Calceamenta (5) etiam in pedibus tenere debemus. Quid enim per pedes, nisi opera? quid per calceamenta, nisi mortuorum vitam conspiceret, et vulnera peccatorum non tergere (4)? quid enim per baculum, nisi pastoralis custodia designatur? Attendere namque, fratres, debemus, quod primo præcipitur renes præcingere, postmodum baculum in manu tenere. Nullo enim modo debent baculum pastorale

¹ Exod. xii, 9. — ² Ibid. 10. — ³ Ibid. 11.

(1) Deest homo in cod. — (2) Cod. tunc. — (3) Id. calciamenta, et sic deinceps. — (4) Sic cod., nec satis clare. Forte legendum, nisi sanctorum vitam conspicere, et vulnera peccatorum abstergere?

suscipere, qui nesciunt fluxum luxûs edomare. Bene etiam subditur: « Comeditis festinanter¹; » mandata enim Dei ad cor festinanter mittere debemus. Licet enim, fratres, hodie bene agere possimus, sed utrum cras liceat ignoramus. Nemo enim Dei mandata vorare differat, ne in patria locum amittat.

VI. Devoremus enim Dei mandata, et devorantes perseveremus, et perseverantes ad cœnam Agni ibimus lætantes. Ibi namque non amplius erunt lactucæ agrestes, quia omnis dulcedo ibi aderit; ibi non occidetur Agnus, quia semel occisus est; ibi non expedit, quod renes accingamus, quia ibi luxuria nulla erit. Tunc enim satiabimur, tunc festinabimus, tunc nobis æternum Pascha erit, dum nobis apparuerit gloria ejus, ad quem perducatur nos ipse Christus per gratiam. Amen.

SERMO L.

De Peregrino, feria secunda festi Paschæ.

Sermo hic eductus ex Bibl. Ædil., cod. x, fol. 32, propter sæpe allatas rationes in appendicem amandatur; sit locus ejus post sermonem præcedentem.

SYNOPSIS.

I. Christus vere peregrinus. II. Discipulis inter cœnandum manifestatur, ad quem videndum peccata vitanda. III. Contra falsam philosophiam. IV. Vera scientia cognitiosa erarum Scripturarum.

¹ Exod. xii, 12.

I. AUDISTIS, fratres charissimi, quod dum essent (1) illi Christi Discipuli euntes in castellum, Cleophas videlicet et Lucas, perfectus Dei Matris Notarius, virgo a Deo electus, qui etiam crucis mortificationem in suo corpore pro Christi nomine portavit¹ lætanter; euntes denique in castellum, et confabulantes, de iis quæ acciderant dolentes, et quasi de eorum Redemptore dissidentes; apparuit in medio eorum peregrinus ille, qui solus fuit Dei Patris Filius, solus Virginis primogenitus, solus sine peccato genitus, solus sine macula triginta tribus annis in sæculo conversatus, solus nostros languores sanans (2), solus animas suorum inflammans, solus animas abluens, solus peccata conculcans, solus tentamenta pro nobis portans, solus ad mortem pro nobis se præparans, solus clauso sepulcro resuscitans, solus ad Discipulos januis clausis penetrans. Fabulantes ergo Discipulos interrogat: « Qui sunt hi sermones, quos confortis ad invicem ambulantes, et estis tristes? Et ait Cleophas: » Tu solus peregrinus²? » Vere solus peregrinus, cui (3) secundum sæculum habere non poterit; vere peregrinus et advena, vere viator pro nobis factus est; vere peregrinus in præsepio, vere peregrinus in templo, vere peregrinus in cœnaculo, vere peregrinus in mundo; vere peregrinus in patibulo, vere peregrinus in sepulcro. « Vulpes autem foveas » habent et volucres cœli nidos; » solus autem peregrinus « non habuit ubi caput reclinaret³. » Erubescamus ergo nos qui divites et cives magnarum civitatum esse cupimus. Ecce enim Salvator noster, qui cuncta ex nihilo fecit, quando voluit, et tamen advena et peregrinus est in domo nostra.

II. Iste enim peregrinus, sociatus suis Discipulis, « Aperuit illis sensum ut intelligerent Scripturas. Et appro-

¹ 2 Cor. iv, 10. — ² Luc. xxiv, 18. — ³ Id. ix, 58.

(1) Desunt hæc verba *dum essent* in cod., qui nominativum absolutum, hic et alias, adhibet. — (2) Cod *sanat... inflammat*. — (3) Id. *quod*.

» pinquaverunt castello¹, » et compellentibus (1) eum, intravit eam illis, et cum recumberet cum eis, aspicientes in faciem sole clariorem, intuentes manus perforatas, panes frangentes (2), cognoverunt eum. Et volentes eum tenere, amplecti, et pedes osculari, « Et ipse evanuit ab oculis eorum². » Nos autem, fratres, si Christi discipuli esse cupimus, si vere eum tenere cupimus, si vere eum cogere, loqui et cœnare optamus, si volumus quod nobis frangat panem, si eum videre cupimus et agnoscere, studeamus fidem habere, odium deponere, caste vivere, avaritiam devitare, mendacia præcavere, gulam devitare, frequenter orare, societatem malam fugere, frequenter mala sacerdoti propalare, Dei verbum libenter audire et frequenter illud tenere, de Deo semper loqui: et sic merebimur per gratiam Christo associari, cum Christo cœnare, cum Christo ambulare.

III. Sed aliqui sunt, fratres mei, de Christo non curantes, sed in propriis facultatibus et viribus confidentes. Tales sunt illi qui philosophiam magis quam Scripturam sacram apprehendere conantur; isti sacram Scripturam timentes, eam destruentes, eam deridentes, eam ad beneplacitum exponentes. Isti sunt pigri, qui timent ne sciant viam pœnitentiæ; isti sunt superbi, putantes verum falsum et falsum verum; isti sunt hæretici, qui eam destrudere conatisunt. O philosophi, o utinam vere philosophi! Veniet dies qua dicetis: « Melius fuisset viam scientiæ non agnoscere, quam post agnitam retroire³. » Aperientur tunc libri vestri, et, clausa janua, vobis dicetur: « Nescio vos⁴. » Quæ est enim major scientia, quam scire quæ Dei sunt, et quomodo incarnatus est, quomodo conversatus, quomodo passus et resuscitatus. Hæc est scientia vera, non res per

¹ Luc. xxiv, 27, et seqq. — ² Ibid. 31. — ³ 2 Petr. ii, 21. — ⁴ Matth. xxv, 12.

(1) Cod. *compellentcs*. — (2) Id. *frangente*, nisi mavis addere *panem ipso frangente*.

SERMO L, DE PEREG. FERIA SEC. PETRI PASCHE. 265
causas cognoscere, non per sophismata hæc illa probare. Qui hoc enim apprehenderit, apprehendet ruinam, et ligna in fornace ponet, ut ardeat in die novissimo, quoniam scientia « Impinguatus, dilatatus, recalcitravit¹. » Idec « Ligatis manibus et pedibus projicientur in tenebras exteriores². » Igitur, fratres, hæc (1) superflua sunt, et ideo dimittenda sunt. Epulemur enim quotidie splendide in mensa sacrarum Scripturarum, et in ipsa pacem et saturitatem invenientes, « In labore hominum non erimus, et cum eis non flagellabimur³. » Qui vero contrarium faciunt, falsi Christiani dicendi sunt, et patrimonium Christi vendentes demerguntur in infernum. Amplectamur ergo hanc Scripturam, quam Discipuli hodie cognoverunt in fractione panis; nam alta est, profunda est, humilis est et plana. Loquamur ergo de ea, pergamus cum ea, accipiamus et conemur eam apprehendere; nulla enim major est, nulla profundior est, nulla sanctior est. Nam per naturam ascendere ad eam non possumus, sed per gratiam. Non enim Plato eam rapuit, sed Petrus; non Cicero, sed Andreas; non Aristoteles, sed Joannes, Petrus et Andreas piscatores. Devota enim mente peregrinum nostram hodie deprecemur, ut in mensa suæ sapientiæ dignetur nos reficere in præsentia, et in futuro gubernare per gratiam. Amen.

¹ Deut. xxxii, 15. — ² Matth. xxv, 30. — ³ Psal. lxxii, 5.

(1) Cod. male *hæc enim*.

SERMO LI.

In diebus Paschalibus I, de Resurrectione Domini.

Non ad sanctum Augustinum tribuendus iste sermo, propter easdem rationes ac multi præcedentes, utpote qui eruatur ex Bibl. Ædil., cod. x, fol. 30. Locus ejus post præcedentem, cum numero in diebus Paschalibus I.

SYNOPSIS.

I. Communicaturi pacem habeant in corde. II. Sancte suscipiendum est sacramentum, quod Christus est. III. Solvitur objectio contra eos qui vindictam nutriunt. IV. Maledicti qui non accedunt, et qui male accedunt; sed benedicti, qui sancte Christum suscipiunt. V. Conclusio.

I. AUDISTIS, fratres charissimi, in his sanctis diebus, quod cum Dominus cum Discipulis cœnaret, accepit panem et fregit dicens: «Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur¹.» Agnoscite ergo vos, qui in hoc sacro Pascha Dominum sumpturi estis, quæ sint istæ (1) carnes, quas primo sumere debetis; istæ sunt carnes, quæ reficiunt mentem, sed non ventrem. Sed postquam refeceritis mentem, secure pascatis et ventrem. Agnoscere ergo vos primo volo, qui divino signo estis circumdati, et divinis mysteriis consecrati, ne velut Judas, odium in corde habentes,

¹ Matth. xxvi, 26.

(2) Cod. quod istæ sunt.

Christum indigne sumatis. Nam præsens fuit ipse in cœna, et Christi corpus cum cæteris manducavit; ideo non ad salutem, sed ad iudicium sibi fuit sempiternum, quia pacem non habebat in corde.

II. Sed hodierna die, Salvator ille te invitat (1) qui de castris Saül venit veste conscissa, et pulvere aspersus caput¹; hic est ille Salvator, qui tertia die apparuit tibi, et te ad mensam suam invitat: cum debita reverentia et congrua vigilantia te opportunum tempus invitat. Nullus ergo nostrum, velut Judas, in hoc convivio reperiatur. Nullus impinguatus veneno appareat, nullus luxuria ponderatus, ne forte dicat: «Amice, quomodo huc intrasti²?» Non enim solum (2) homo est ille, ad cujus cœnam intrare debemus, sed Deus. Ipse cordis abscondita novit; ille idem est, qui crucifixus est; ipse enim sacerdos est, qui cunctis aliis iterum (3) præcepit dicere: «Hoc est corpus meum³.» Sacerdotis ore verba proferuntur, et Dei virtute consecrantur. «Hoc est enim, ait, corpus meum.» Hoc enim verbo proposita consecrantur, et sicut illa vox, quæ dixit: «Crescite et multiplicamini, et replete terram⁴,» semel tantum dicta fuit, sed cum tempore sortita est (4) effectum ad generationem, operante natura; ita et vox illa semel dicta per omnes mensas Ecclesiæ usque ad ipsius Christi adventum, dum venerit iudicare, præstabit et præstat sacrificio firmitatem. Nullus igitur fictus accedat; nullus hypocrita venire præsumat; nullus irato animo tantis audeat approximare mysteriis, ne condemnetur, et sententiam mereatur, et (5) quod Judas sustinuit, patiatur. Nam sicut in illum diabolus post communionem intravit, non quia contempserit corpus Domini, sed quia malignitate infectus, sic et intrat indigne sumentibus. Nemo ergo sit Judas indignesumentis; nam sicut cibus cum ventrem invenerit adversis

¹ 2 Reg. i, 2. — ² Matth. xxii, 12. — ³ Id. xxvi, 26. — ⁴ Gen. i, 28.

(1) Cod. in vita, nec habet te. — (2) Id. solus. — (3) Id. filium. — (4) Id. sentit. — (5) Id. quod est.

humoribus occupatam, amplius lædit, magis ac magis nocet, et nullum præstat auxilium; ita et iste spiritualis cibus, si aliquem repererit malignitate pollutum, magis et omnino obest, quam proficit. Pura sit ergo nostra intentio, pura sit cogitatio, pura sit nostra locutio, sicut et purum est sacrificium. Solve iram, conculca superbiam, despice luxuriam, depone gloriam, erubescere peccata, depone vestimenta curiosa, asperge caput cinere, induere sacco, et sancti terribilis sacramenti arcana considera; considera recipientem (1) et receptum, considera parvissimum (2) et infinitum, considera creaturam et Creatorem: vocifera ergo corde et ore, et dic: « Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum¹. »

III. Sed dicit unicus nepos meus Severus: « Ab inimico fraudatus sum, vulneratus sum, magnis me oneravit dispendiis; » et ut scitis omnes, verum dicit. O Severe frater, quid dicis? An ignoras, quod Deus animam suam pro te dedit? Judæis pepercit, et tu iniquus in ira perduras? Ille mori pro te non recusavit, et tu iram tuam pro tua liberatione et salute concedere non dignaris? Namquid te crucifixit, sicut Judæi Christum? Et tamen ille crucifixus, verberatus, spinis coronatus, sputis maculatus clamabat: « Pater, ignosce illis². » Merito ergo, fratres, reconciliationis causa hoc sacramentum institutum est, et (3) si sacrificii præcepta contempseris, sacrificii remedia sentire non poteris. Ideo Salvator advenit, ut humanam naturam per sacrificium Deo reconciliaret.

IV. Sed aliqui sunt, qui ad sacrificium Domini non accedunt. Tales sunt maledicti, qui declinant a mandatis⁴ Dei (4). Isti sunt sceneratores, quorum pater diabolus est, quorum anima abominata est hanc escam, quia jam appropinquaverunt usque ad portas mortis⁴. Talibus Pascha non

¹ Matth. viii, 8. — ² Luc. xxiii, 34. — ³ Psal. cxviii, 21. — ⁴ Id. cxi, 18.

(1) Cod. *recipiens*; nec iterat antea *considera*. — (2) Id. *altissimum*. — (3) Id. *ut*. — (4) Id. *amantis vias*.

est; tales exclusi sunt ab omni Ecclesiæ oratione; tales participes non sunt bonorum. Caveant omnino tales, ne ad mensam Christi hodie veniant, nisi pœnituerint, et integre reddant, quia non dimittetur eis peccatum, nisi omnino restituatur ablatum. Aliqui sunt qui ad mensam Domini veniunt (1), et postquam saturati fuerint, tergum Domino vertunt. Tales sunt, qui ad tempus boni sunt, sed post Pascha statim revertuntur ad vomitum, ut canes⁴. Aliqui sunt boni perseverantes in bono, pro quibus Dominus sollicitè Patrem rogat, ut eos conservet in nomine suo. Istis Dominus vere apparuit; isti vere Domini corpus recipiunt; isti Pascha et festum habent; isti gaudent et lætantur, sive bonum sive malum eis fiat. Omnia enim sustinent, omnia patienter portant, omnia sufferunt in Christi nomine, de quorum numero nos faciat ille qui pro nobis mori et resurgere dignatus est. Amen.

V. Vellem adhuc, dilectissimi fratres, de prædicto mysterio plura tractare, et longiori sermone in die tantæ solemnitatis moram protrahere, sed hæc sufficiant, et ritinam dicta perficere valeatis. Ad mensam ergo Domini singuli accedatis devoti, et postquam sacra communionem refeceritis mentem, secure postmodum pascatis et ventrem, omnia tamen cum pondere et mensura sumentes, ut mente et corpore sani permanatis. Amen.

¹ Prov. xxvi, 11.

(1) Cod. *venient*.